

Internationaal privaatrecht

HC 6 december 2011 Rechtsmacht, Brussel II-bis

Art. 5 sub 1 van de Brussel I-verordening (vervolg vorige HC)

Hierin wordt een extra, alternatief bevoegde rechter aangewezen. Het gaat om de plaats waar de betalingsverbintenis moet worden uitgevoerd. Partijen kunnen in het contract zelf hebben bepaald wat de plaats van uitvoering is, dan geldt deze plaats. Hebben ze dit niet gedaan, dan moet aan de hand van het toepasselijke overeenkomstenrecht worden bepaald wat de plaats van uitvoering is (aldus het *Tessili/Dunlop-arrest*, HvJ 6 oktober 1976).

Let op art. 5 sub 1 letter b. Hierin wordt specifiek bepaald wat de plaats van uitvoering is, bij bepaalde overeenkomsten. Partijen kunnen hiervan afwijken, volgens de aanhef van letter b. De vraag is vervolgens hoe deze plaats moet worden vastgesteld als partijen er niets over hebben gezegd in de overeenkomst. Hierbij is het arrest *Car Trim/Key Safety* (HvJ 2010) van belang: de plaats waar de goederen op hun eindbestemming materieel zijn of hadden moeten worden afgegeven. Het Hof heeft deze regel nog eens herhaald in het *ElectroSteal-arrest*, juni 2011. Bij het bepalen van de plaats van uitvoering moeten alle relevante voorwaarden en clausules in acht worden genomen. Kan dan nog niet de plaats uit het contract worden afgeleid, dan geldt de plaats van de eindbestemming zoals bedoeld in *Car Trim*.

Art. 5 sub 1 letter c bepaalt nog dat wanneer letter b niet van toepassing is, letter a weer van toepassing is.

Als de Brussel I-verordening niet van toepassing is, moet de Nederlandse rechter zijn bevoegdheid bepalen aan de hand van de bevoegdheidsregels van art. 1-14 Rv.

Erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse beslissingen

Ook bij dit onderwerp is de Brussel I-verordening van belang. De verordening is alleen van toepassing op de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen uit andere lidstaten. Hij is dus niet van toepassing op een beslissing van bijvoorbeeld een Amerikaanse rechter. Art. 431 Rv is van toepassing op beslissingen van niet-EU rechters.

De erkenning van vonnissen gaat automatisch, zonder vorm van proces (art. 33). In art. 34 en 35 is een aantal weigeringsgronden opgenomen. De openbare orde-exceptie moet terughoudend worden toegepast, anders blijft er niets over van het vrije verkeer van vonnissen. Het vonnis mag niet inhoudelijk worden getoetst.

Art. 38 e.v. handelt over de tenuitvoerlegging van vonnissen. Daarvoor is een exequatur vereist (art. 41). De schuldenaar kan hier tegen in gaan op grond van art. 43. De rechter heeft in dat geval dezelfde weigeringsgronden als bij de erkenning (art. 45 jo. art. 34, 35).

Er zijn verregaande plannen voor herziening van de Brussel I-verordening. Een van de belangrijkste wijzigingen hierbij is het afschaffen van het exequatur. Zo wordt het dus nog makkelijker om in een andere lidstaat vonnissen ten uitvoer te leggen.

Art. 431 Rv. geldt ten opzichte van vonnissen gewezen door een rechter van een niet-lidstaat. Erkenning van deze vonnissen is niet mogelijk volgens dit artikel. Deze stelling is echter enigszins in strijd met de toenemende internationalisering. Daarom heeft de Hoge Raad art. 431 Rv in een aantal arresten uitgelegd. Erkennen van een buitenlands vonnis kan wel, mits aan drie voorwaarden is voldaan:

1. De buitenlandse rechter was bevoegd;
2. Er heeft een behoorlijke rechtspleging plaatsgevonden; en
3. Erkenning is niet in strijd met de Nederlandse openbare orde.

Ad 1: het gaat hier niet om de Nederlandse bevoegdheidsregels. Hij moet op een algemeen aanvaarde grond zijn bevoegdheid hebben aangenomen.

Ad 2: bijvoorbeeld art. 6 EVRM. Een eerlijke en onpartijdige behandeling van de zaak. Hoor en wederhoor enz.

Vreemde vonnissen komen echter niet voor tenuitvoerlegging in Nederland in aanmerking, ook al worden ze wel erkend. De enige oplossing wordt genoemd in art. 431 lid 2: een nieuwe procedure aanspannen voor de Nederlandse rechter. De zaak wordt dan niet helemaal opnieuw behandeld, maar de rechter volstaat met een beslissing conform de erkende buitenlandse uitspraak.

De Brussel II bis-verordening

Deze verordening gaat over de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in echtscheidingen en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid (art. 1). In art. 1 lid 3 wordt een aantal onderwerpen specifiek uitgesloten, deze onderwerpen vallen niet onder de verordening (materiële toepassingsgebied).

Het formele toepassingsgebied wordt niet uitdrukkelijk genoemd, maar moet worden afgeleid uit de art. 6-8. Voor de ouderlijke verantwoordelijkheid is het formele toepassingsgebied overigens wel expliciet genoemd, namelijk in art. 8. Voor de echtscheiding moet het worden afgeleid uit art. 6 en 7. Het Hof van Justitie heeft hier ook een uitspraak over gedaan, in het arrest *Sundelind Lopez*. Daar volgt uit dat wanneer de verweerder in een echtscheidingsprocedure zijn gewone verblijfplaats heeft buiten de EU en ook geen onderdaan is van een van de lidstaten, dan mag de rechter de bevoegdheid slechts baseren op de nationale bevoegdheidsregels wanneer geen enkele andere lidstaatrechter krachtens art. 3 van de verordening bevoegd is.

Art. 3 bevat de algemene bevoegdheid van de rechter in echtscheidingszaken. Er wordt een aantal gronden genoemd. Deze staan allemaal naast elkaar, dus zodra er aan een van de gronden is voldaan, is de betreffende rechter bevoegd. Er bestaat dus geen rangorde tussen de bevoegdheidscriteria. Peildatum is steeds het aanhangig maken van het verzoek tot echtscheiding.

Het gaat niet alleen om echtscheiding maar ook om scheiding van tafel en bed. Art. 5 handelt over de omzetting van scheiding van tafel en bed in echtscheiding.

De conclusie is dat er onder deze verordening geen forumkeuze bestaat. Partijen kunnen geen afspraak maken over de bevoegdheid van de rechter.

Voor kwesties die niet onder Brussel II bis vallen, is art. 4 Rv van toepassing. Dit artikel wijst weer terug naar Brussel II bis. Art. 4 lid 4 Rv verklaart de eerste drie leden van overeenkomstige toepassing op geregistreerde partnerschappen.

Art. 8 van de verordening behandelt de algemene bevoegdheid inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid. Het moet hierbij wel gaan om een zelfstandig verzoek. Vaak worden zulke zaken tegelijk met een echtscheiding aanhangig gemaakt. Art. 9 bepaalt de gevolgen voor de rechtsmacht als het kind verhuist naar een andere lidstaat. Deze rechtsmacht blijft nog drie maanden intact.

Art. 10 ziet specifiek op kindervervoering. De autoriteiten van de oorspronkelijke lidstaat blijven in geval van kindervervoering bevoegd, tenzij de niet-ontvoerende ouder in de ontvoering berust (hetzij uitdrukkelijk, hetzij stilzwijgend door er meer dan een jaar niets tegen te ondernemen).

Meestal hangt het verzoek inzake ouderlijke verantwoordelijkheid samen met een echtscheidingsverzoek. Art. 12 bepaalt dat de rechter inzake de echtscheiding ook bevoegd is kennis te nemen van het verzoek inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid. Dit op de voorwaarden genoemd in sub a en b.

Haags Kinderbeschermingsverdrag 1996

De Brussel II bisverordening heeft voorrang boven het Haags Kinderbeschermingsverdrag. Als een kwestie niet onder Brussel II bis valt, moet je niet naar Rechtsvordering gaan, maar naar het Kinderbeschermingsverdrag.

Temporeel toepassingsgebied: het Verdrag is van toepassing vanaf 1 mei 2011.

Materieel toepassingsgebied: wordt genoemd in art. 3 en 4.

Het formele toepassingsgebied moet worden afgeleid uit art. 5.

Art. 8 bevat een uitzondering op art. 5 en 6. Deze uitzondering is van toepassing als de oorspronkelijk bevoegde lidstaat van mening is dat een andere lidstaat beter in staat is de belangen van het kind te behartigen. In zo'n geval kan de zaak worden doorverwezen.

Art. 10 is van toepassing als er ook een echtscheidingszaak aanhangig is.

Voor spoedeisende maatregelen als een uithuisplaatsing is art. 11 geschreven. In zo'n geval moet snel kunnen worden ingegrepen.

Art. 15 e.v. bevat een regeling voor het toepasselijke recht. In tegenstelling tot Brussel II bis bevat dit Verdrag wel eigen rechtsregels (*eerder behandeld door Ten Wolde*).

Als ook het Kinderbeschermingsverdrag niet van toepassing is, moet worden gekeken naar art. 4 en 5 Rv. Voor art. 5 Rv is de nationaliteit van het kind onvoldoende om bevoegdheid aan te nemen. Er moet meer aan de hand zijn dan dat.